

Петяк О.В.

Хмельницький національний університет

МЕТАФОРИЧНІ АСОЦІАТИВНІ КАРТИ В ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ КЛІЄНТІВ ІЗ СЕКСУАЛЬНИМИ ЗАПИТАМИ

У статті описана специфіка психологічного консультування клієнтів із сексологічними запитами. У цьому розрізі психологічним консультуванням у сексології є професійна форма спілкування з клієнтом у пошуку вирішення його проблемної ситуації через специфічні відносини між людьми. Це спілкування необхідно для того, щоб прийти до більш ясного розуміння самого себе, а потім відкрити і використовувати свої сильні сторони, спираючись на внутрішні ресурси. Воно дає людині змогу знайти душевну підтримку, зняти негативний емоційне напруження і відновити емоційну рівновагу за допомогою «сповіді» професіоналу. За допомогою спеціально організованого процесу спілкування і взаємодії психолог-сексолог допомагає людині, яка звернулася за допомогою, знайти додаткові сили і здібності для вирішення проблем сексуального характеру. Психологічне консультування сексуальних запитів як форма роботи психолога буває індивідуальним, сімейним, парним, груповим, а також контактним або дистанційним (із використанням технічних засобів: «телефон довіри», онлайн-листування, «гаряча лінія»). У деяких випадках використовується супровід сексолога, сприяння людині або парі, приватне наставництво в інтимних питаннях статевого життя. Тривалість психологічного консультування, таким чином, є порівняно короткостроковим процесом, у той час як психотерапія, психоаналіз можуть тривати значно довше (десятки, а то і сотні зустрічей клієнта з консультантом протягом років).

Головними цілями статті є дослідження поняття сексуальності, її компонентів та функцій, а також специфіка психологічного консультування з питань сексуальності з використанням метафоричних асоціативних карт. У роботі здійснений огляд когод метафоричних асоціативних карт на сексуальну тематику, представлені практичні техніки дослідження власної сексуальності та привабливості для партнерів. Продемонстровано переваги використання метафоричних асоціативних карт як інструменту для роботи з делікатними, інтимними запитами клієнтів: секс, сексуальність, а також питання розлучення, зради, кризи в стосунках.

Ключові слова: *запит клієнта, метафоричні асоціативні карти, секс, сексуальність, сексологічні проблеми.*

Постановка проблеми. Психологічне консультування в сексології з'явилося порівняно нещодавно, оскільки протягом багатьох років такі функції виконували лікарі-психотерапевти [3]. З 1988 року розпочалась організація мережі відділень медико-психологічного сімейного консультування, де психологічна діагностика та корекція порушень подружніх стосунків були покладені на психологів, які проходили спеціальну підготовку. Клінічний спеціаліст і психолог працювали в тісному тандемі, де лікар мав реалізувати програму медичної реабілітації сексуальних розладів, а психолог завершував її відновленням сімейних відносин і проводив довгострокову психопрофілактику рецидивів. На жаль, повноцінна реалізація цієї прогресивної програми було припинена через розпад СРСР і катастрофічні соціально-економічні наслідки цього про-

цесу [3, с. 150]. Водночас, як не парадоксально, всі ці перипетії відбувалися на фоні зростаючого інтересу до психологічних знань, розвитку служб психологічної допомоги, збільшення кількості вищих навчальних закладів психологічного профілю. Одночасно центр психологічної практики змістився в Інтернет-мережу. Відразу з'явилися привабливі пропозиції різних тренінгів із розвитку сексуальності, шкіл зваблювання і східних практик стимулювання сексуальності.

Зрозуміло, що будь-яка освітня система ґрунтується на постійній самоосвіті фахівця, але первинний поштовх у потрібному напрямі для цього необхідно отримати з «перших рук», тобто від професійних і компетентних фахівців із цього питання. Нині це залишається єдиною гарантією уникнення потрапляння в тенета псевдонаукових концепцій сексуальності, які обіцяють короткий шлях до

щастя, якими переповнений Інтернет і завалені полиці книжкових магазинів. Дуже багато профанації сексуальності нині ховаються за суб'єктивністю «авторського підходу», декларацією нової наукової концепції тощо. Якщо виходити з істинності наукового знання, то будь-який підхід може бути або професійним, або аматорським, навіть якщо він містить окремі професійні елементи [7, с. 54].

Особливістю психологічного консультивання сексуальних запитів є те, що воно будується на чіткому розумінні фізіологічних механізмів регуляції сексуальних функцій у людини, парному характері реалізації сексуальності в партнерській парі, віковій динаміці сексуальності в онтогенезі і глибоких еволюційних коренів сексуальності загалом. Психологічні труднощі клієнтів у висуванні запитів на тему кохання та сексуальності, а також особливості та можливості метафоричних асоціативних карт у консультативній роботі з цими запитами визначили головний мотив актуальності вибраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Активне вивчення психології сексуальності традиційно приписують психоаналізу, передусім, праці З. Фрейда «Нариси з психології сексуальності» [16, с. 45–91]. Тим часом психологію сексу і сексуальних стосунків розглядають у руслі англійської емпіричної асоціаністської психології, структуралізму, функціоналізму, психофізіології, біхевіоризму, гештальт-психології, гуманістичної і екзистенціальної психології, психотерапії тощо. Усі напрями психології цих наукових шкіл і течій поділяються на дві основні групи. Першу з них становлять фундаментальні напрями: загальна психологія, психологія розвитку, диференціальна психологія, клінічна психологія, експериментальна психологія, соціальна психологія. Другу групу утворюють прикладні напрями: дитяча психологія, акмеологія, юридична, сімейна психологія, нейропсихологія, зоопсихологія.

Фактично кожен напрям психології певним мірою досліджує теоретичні або практичні аспекти, пов'язані з сексуальністю. Наприклад, у когнітивній психології (Дж. Келлі, Дж. Міллер) [9, с. 126–139] основний предмет – це пізнання, тобто процес, за допомогою якого чуттєві дані по-різному трансформуються для зручності їх накопичення, відтворення і подальшого використання. Безпосередній сексуальний досвід суб'єкта служить об'єктом розгляду як прихильниками структуралізму – послідовниками В. Вундта, так і прихильниками гуманістичної психології (К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей). Діяльнісна кон-

цепція сексуальної активності знаходить відображення в послідовників С.Л. Рубінштейна і О.М. Леонтьєва [11, с. 218–245]. Прихильники П.Я. Гальперіна предметом психології сексуальності називають орієнтовну діяльність, включивши до неї пізнання сексуального світу, сексуальні потреби, почуття і волю. Адепти школи К.К. Платонова надають пріоритет психосексуальним процесам (статевому потягу, сексуальним фантазіям і уяві) і станам (мотивам статевої активності, сексуальним інтересам, еротичному настрою, стресам та фрустрації). З позиції біхевіоризму предметом психології людини є її психосексуальна поведінка від народження і до смерті. На думку Дж. Уотсона, Т. Толмена, Б. Скіннера, поведінка може бути контрольована так само, як і будь-який процес, який відбувається в об'єктивній системі стосунків.

Ці спроби помістити сексуальність у широкі психологічні теорії призводять до неминучої втрати специфіки сексуальної поведінки. Найглибші роботи в сексології до останнього часу уникають серйозної психологічної концептуалізації і розглядаються в руслі медичної проблематики (Г.С. Васильченко, ДН. Ісаєв, В. Е. Каган, В.В. Кришталь) [7, с. 55–59]. У роботах І.С. Кона [10, с. 148] сексуальність представлена в соціологічному аспекті без спроб пов'язати її з основними психологічними теоріями. На думку автора, сексуальна поведінка – складне утворення, її не можна зарахувати ні до фізіологічних потреб, ні до емоційних реакцій, ні до ситуативних впливів. У зарубіжних авторів, наприклад, У. Мастерса, В. Джонсон, Р. Колодни [12, с. 347–385], а також К. Імелінського, сексуальність також розглядається в аспекті розладів партнерських взаємин [6, с. 214]. Нині психологія сексуальності залишається міждисциплінарною галуззю знань. Саме тому в психологічному консультиванні сексуальних запитів клієнтів досі залишаються маловивченими методологічні питання, пов'язані із сутністю базисних явищ, їх структурою і змістом.

Постановка завдання. Метою нашої роботи є теоретичне вивчення поняття сексуальності, її компонентів та функцій, а також розгляд психологічних труднощів клієнтів у висуванні запитів сексологічного змісту та особливості психологічного консультивання з питань сексуальності з використанням метафоричних асоціативних карт.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо категорію «сексуальність», її складові компоненти та функції.

Сексуальність людини – це сукупність біологічних, психофізіологічних, душевних та емоційних реакцій, переживань та вчинків людини, що пов'язані з проявом та задоволенням статевого потягу. Сексуальність є вродженою потребою і функцією людського організму, подібно до процесів дихання, травлення тощо. Індивід народжується з певним фізіологічним сексуальним потенціалом, згодом сексуальність уже формується в межах індивідуального життєвого досвіду. Сексуальність людини зумовлена інтегрованою взаємодією біологічних, психічних та соціокультурних чинників [1, с. 105–118].

Компонентами сексуальності людини є:

– біологічна стать – сукупність ознак, таких як певний набір статевих хромосом, статеві гормони та клітини, зовнішні та внутрішні статеві органи, вторинні статеві ознаки;

– гендерна ідентичність – відчуття приналежності до певного гендеру, який не завжди може збігатися з біологічною статтю;

– гендерна соціальна роль – поведінка в соціумі, що відповідає культурним нормам цього суспільства («типово чоловіча» або «типово жіноча» поведінка);

– сексуальна орієнтація – емоційний, романтичний та чуттєвий потяг до людей протилежної статі (гетеросексуальна орієнтація), своєї статі (гомосексуальна орієнтація) чи обох статей (бісексуальна орієнтація);

– сексуальна ідентичність – ототожнення себе з людьми, які мають ту чи іншу сексуальну орієнтацію, усвідомлення себе як людини певної орієнтації [13, с. 12–18].

Основні функції сексуальності: біологічна (запліднення та продовження роду), психологічна (задоволення, насолода), соціальна (реалізація потреби в комунікації, міжособистісних контактах). Прояви сексуальності різноманітні, зумовлені фізіологічними й анатомічними відмінностями чоловіка та жінки, їхніми гормональними особливостями, гендерними ролями, які вони засвоюють і вдосконалюють упродовж усього життя [8, с. 119].

3. Фройд [15, с. 12–24] виділяв фази психосексуального розвитку:

1) оральна фаза – 0–12 місяців. Немовля повністю залежне від матері в отриманні задоволення до 12 місяців життя. Оральна фаза розвитку характеризується тим, що основне джерело задоволення і потенційної фрустрації пов'язане з материнським годуванням. У дитини панує одне прагнення – споживати їжу. Провідна ерогенна зона цієї стадії – рот як знаряддя живлення, смок-

тання і первинного дослідження предметів. Від двох до трьох місяців у дитини вже спостерігається відмінність між проявами задоволення (під час смоктання) і незадоволення. У наступні шість місяців формуються жування і кусання – нові форми орального чуттєвого задоволення.

На оральній стадії фіксації лібідо в людини, згідно із З. Фройдом, формуються такі риси особистості: ненаситність, жадність, вимогливість, незадоволеність всім, що пропонується. Оральна стадія формує оптимістів і песимістів;

2) анальна фаза. Анальний період (з 12–18 місяців до 3 років) характеризується навчанням дитини контролювати свої тілесні функції. Об'єктом уваги стає анус, навколо якого концентрується лібідо дитини, що привчається до охайності та акуратності. У процесі зростання дитини, протягом другого року, дедалі більше виступає анальна ерогенність. Тепер дитяча сексуальність знаходить своє задоволення в оволодінні функціями дефекації, виділення. І тут дитина вперше зустрічається з багатьма заборонами, тому зовнішній світ виступає перед нею як бар'єр, який вона має подолати, а розвиток набуває конфліктного характеру. Особливості характеру, що формуються на анальній стадії, на думку психоаналітиків, – пунктуальність, акуратність, охайність;

3) фалічна фаза. Інтереси дитини з 3 до 6 років зумовлені лібідо, яке зміщується в нову ерогенну зону – область геніталій. З. Фройд вважав, що цю стадію краще за все характеризувати як фалічну, оскільки в цей період дитина або помічає свій пеніс, або усвідомлює, що його в неї немає. На цій стадії діти починають розуміти сексуальні відмінності. «Сексуальне» збудження в думках дитини пов'язане з близькою фізичною присутністю батьків. Прагнення до контакту з ними стає дедалі важче реалізувати; дитина бореться за інтимність, яка існує між батьками. Ця стадія характеризується бажанням дитини лягти в ліжко разом із батьками і ревностями до уваги, яку батьки приділяють один одному, а не їй;

4) латентний період (6–12 років). Після п'яти років настає тривалий період латентної дитячої сексуальності, коли інтерес до сексуальних проявів замінюється цікавістю до всього навколишнього світу. Лібідо в цей час не фіксоване, сексуальні потенції дремають, і в дитини є можливості для ідентифікації і побудови Я-ідентичності.

Сучасне розуміння латентного періоду базується на фройдівському положенні про те, що цей період зовсім не є уніфікованим станом. Дитина переживає безліч змін у розвитку, і сексуальна

латентність швидше відносна, ніж абсолютна. Певною мірою дитина відмовилася, дозволила або подавила лібідні бажання едипової фази через розвиток Его і Супер-Его. Тепер очікування і заборони батьків сприймаються більш послідовно, як вимоги, що спрямовані до її свідомості, а хворобливі дії сорому і провини обмежують пошук лібідного задоволення і підсилюють придушення Едипових інцестуозних бажань;

5) генітальна фаза (з початку пубертатного періоду до 18 років). Впродовж інфантильної генітальної фази через дитячу ідеалізацію і ідентифікацію з батьками своєї статі, а також встановлення статевої ідентичності бувають абсолютно очевидні лібідні бажання. У випадку негативного або інвертованого Едипового комплексу лібідні бажання направлені на батьків тієї ж статі. Батьки протилежної статі розглядаються як суперники. Зазвичай дитина вирішує цей негативний Едипів конфлікт через прийняття батьків тієї ж статі як об'єктів Его-ідеалу і шляхом здійснення ідентифікації з цим ідеалом як частиною формування Супер-Его [14, с. 165–198].

Психолог-консультант, працюючи з клієнтами із сексуальними запитами, має дотримуватись певних рекомендацій по роботі з метафоричними асоціативними картами. Зокрема, не варто інтерпретувати буквально зображене на карті та утримуватись взагалі від інтерпретації (реінтерпретації) карт клієнта чи іншого учасника. Під час групової роботи краще уникати складних сюжетів та довгих монологів. Розповідати вигадану історію від свого імені (від першої особи) варто в теперішньому часі, описуючи події в динаміці. У разі потреби дистанціювання учасника та усунення від травмивної ситуації можна розповідати історію від третьої особи. У груповій роботі добре заохочувати спонтанні реакції учасників. Допускається заміна вибраної карти чи пропуск черги, а також відсортування будь-яких карт, які учасник вважає неприйнятними [2, с. 187].

Етапи проведення психологічного консультування включають:

а) встановлення консультантом психологічного контакту з клієнтом;

б) надання клієнту змоги виговоритися;

в) надання клієнту емоційної підтримки та інформації про позитивні аспекти його проблемної ситуації;

г) спільне з клієнтом формулювання його проблеми. На цьому етапі важливо сформулювати в клієнта «лікувальну перспективу» через роз'яснення йому функціональних механізмів,

що призводять до невдач в інтимному житті, конкретних шляхів відновлення власних сексуальних можливостей;

г) укладення контракту (обговорення організаційних аспектів і частки відповідальності клієнта і психолога, виявлення і корекція нереалістичних очікувань клієнта);

д) формування альтернатив вирішення проблеми;

е) вибір оптимального, на думку клієнта, рішення;

є) закріплення мотивації і планування реалізації обраного рішення;

ж) завершення консультування з наданням клієнтові права повторного звернення в разі потреби або призначення підтримуючої зустрічі [4, с. 64–68].

Робота з сексуальними проблемами з використанням метафоричних асоціативних карт розпочинається зі стадії формування запиту. Клієнту пропонується відповісти на питання: що його нині турбує? На що схоже те, що його турбує? Яка карта відповідає його актуальному стану (обирається «у відкрити»)? Яка карта найбільш близька йому відповідно до стану? Що він нині відчуває?

В асортименті метафоричних асоціативних карт є колоди, що присвячені темі сексу та сексуальності. Зокрема, колода Т. Павленко «Тіні сексуальності», яка вміщує 51 карточку з тематичними малюнками, що зображують сексуальні сцени з життя людини та буденність сімейного життя партнерів. Метафоричні асоціативні карти «СексуальнаЯ» Т. Тарасюк складаються з трьох колод: «сексуальність», «сексапільність», «секс». У кожній колоді по 80 карт, і призначений цей комплект для дослідження питань, пов'язаних із сексуальністю жінки. Колода може використовуватися в груповій або індивідуальній роботі. Існує також додаткова колода – «Чоловіча сексуальність», що дає змогу використовувати всі техніки в роботі з чоловіками або парами.

Досить потужною для роботи із запитами, що стосуються інтимних відносин між партнерами і різних проявів жіночої сексуальності, є колода І. Федорової «Emmanuelle. Грані жіночої сексуальності». Вона містить 100 карт із творами сучасних художників і фотографів. Імена творців відображені на кожній карті. У складі колоди є як жіночі образи, що відображають різні типи жіночої сексуальності, так і зображення різних типів взаємовідносин між партнерами, де ця сексуальність проявляється. Зображення підібрані досить делікатно, щоб можна було використову-

вати в роботі з різними клієнтами, не шокуючи їх зайвою відвертістю.

Спектр образів досить широкий – від асексуальних, байдужих до інтимних стосунків жінок до пристрасних любительок епатажу. Окремі карти також допомагають розкрити таємні страхи, комплекси, негативні спогади. Тому, працюючи з цією колодою, варто мати поряд ресурсну колоду, щоб допомогти людині впоратися з переживаннями. Цей набір можна використовувати в роботі з жінками і чоловіками, як під керівництвом психолога, так і самостійно, в групі або в процесі індивідуальних занять. Колода також може застосовуватися в сімейному консультуванні.

Колода І. Деркач та Н. Чермошанської «...et sexus» складається зі 111 карток (70 картинок і 41 рамка зі словами). Використовується як інструмент для роботи з делікатними, інтимними запитаннями: секс, сексуальність, а також питання розлучення, зради, кризи в стосунках.

«Карти кохання» Ч. Спеццано зроблять щасливими стосунки, коли фаза закоханості уже минула. 90 карток – справжніх витворів мистецтва – допоможуть подолати всі перешкоди і підводні камені кохання. Карти дають змогу пропрацювати принципи розвитку стосунків у парі.

Комплект 78 метафоричних асоціативних карт М. Манара «Таро Манара» з дивовижною точністю відображає нюанси жіночої сексуальності, вказує на приховані мотиви, в яких людині інколи несила зізнатись навіть собі. Головний діючий персонаж колоди – Жінка; кожна сюжетна лінія пов'язана з розвитком і становленням її особистості.

Карти О. Нікітіної «Одкровення» працюють у площині інтимних, сексуальних запитів. Спрямованість горизонтальної лінії – тіло має сексуальний потенціал, схильність до розслаблення та отримання задоволення в будь-якому віці. Вертикальна лінія колоди – прояви та реалізація своєї сексуальності, так званий ситуативний ряд подій.

Застосування метафоричних карт у роботі консультанта вимагає професійних вмій та творчого підходу, особливо у вирішенні запитів сексуального змісту. Пропонуємо інструкції для проведення технік вирішення сексологічних запитів із використанням колоди «Emmanuelle. Грані жіночої сексуальності».

Техніка «Калібрування сексуальної сумісності»

Техніка допоможе виявити не лише причину охолодження у сфері інтимних відносин між партнерами, але й допоможе зрозуміти, що можна зробити, щоб виправити ситуацію.

1. З колоди Emmanuelle наосліп витягти карти, що відповідають на питання: «Якою я бачу себе в сексі?»; «Якою мене бачить мій партнер?»; «Що мого партнера в мені збуджує?»; «Що йому не подобається? Що охолоджує?»

2. Карти розкрити по черзі, уважно розглянути. Зазначити, які почуття, думки і спогади з'являються у зв'язку з побаченими картинками. Можливі питання до карт: Чи подобається вам жінка, зображена на малюнку? Що ви відчуваєте, дивлячись на неї? Яка вона, на вашу думку? Як вона почувається? Про що вона думає? Чого вона хоче? Чого вона зовсім не хоче? Як вона поводить себе з чоловіками? Як вона поводить себе в ліжку? Про що це для вас? Як це співвідноситься з реальною ситуацією?

3. Результати обговорити і зробити висновки.

Наступна техніка – «**Моя сексуальність**». Допоможе пізнати жінкам свою сексуальність і відшукати золоту середину.

1. З колоди «Emmanuelle» наосліп витягти карти, що відповідають на питання: «Мій сексуальний темперамент?»; «Що мене заводить, збуджує?»; «Що мене охолоджує, відштовхує?»; «Мої сексуальні фантазії?»; «Моя здатність зберігати вірність?»; «Мої сильні сторони. Як мені краще поводитися?»; «Мої слабкі сторони. Як мені не варто чинити?»

2. Карти розкрити по черзі, уважно дослідити. Можна використовувати питання, зазначені в попередній техніці.

3. Результати обговорити і зробити висновки.

Техніка «Жінки, яких я вибираю» призначена для чоловіків. Допоможе розібратися у своїх сексуальних перевагах і зрозуміти, як потрібно поводитися, щоб приваблювати тих жінок, які дійсно подобаються.

1. З колоди «Emmanuelle» наосліп витягти карти, що відповідають на питання: «Які жінки мене збуджують?»; «Які жінки мене відштовхують?»; «Яких жінок я приваблюю у своєму житті?». Карти розкрити по черзі, уважно вивчити.

2. З колоди «Чоловік очима художника» (або іншої портретної чи універсальної колоди) витягнути наосліп карти, що відповідають на питання: «Яким мене бачать жінки насправді?»; «Як мені поводитися, щоб бути привабливим для жінок, які мені подобаються?»

3. Результати обговорити і зробити висновки.

Висновки. У психології сексуальності знаходять своє застосування загальні закони і закономірності. Вони використовуються в повсякденній консультативній практиці, допомагаючи психологам і лікарям-сексологам вирішувати

проблеми в конкретних особистісних або партнерських стосунках клієнтів. Психологічне консультування в сексології є одним із найбільш затребуваних видів психологічної допомоги, а проблемами психології сексуальності мають займатися різні категорії фахівців, які володіють прийомами і підходами, методиками та формами впливу на психосексуальну сферу життя

особистості. Метафоричні асоціативні карти стають неодмінним помічником та потужним інструментом консультанта у роботі з клієнтами з питань інтимного характеру. Перспективами подальших досліджень є дослідження практики застосування метафоричних карт задля розширення спектра допомоги людям, які страждають на сексуальні розлади психогенного характеру.

Список літератури:

1. Алешина Ю. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. Москва : Независимая фирма «Класс», 2004. 208 с.
2. Вестхаймер Р.К. Энциклопедия сексуальности человека. Москва : Конт-Прес, 1995. 228 с.
3. Ворник Б.М. Сексология для всех. Київ, 1995. 260 с.
4. Доморацкий В.А. Медицинская сексология и психотерапия сексуальных расстройств. Москва : Академический проект, 2009. 280 с.
5. Еникеева Д.Д. Сексуальная жизнь в норме и патологии: в 2 кн. Донецк : Сталкер, 1997. 400 с.
6. Имелинский К. Сексология и сексопатология. Москва : Медицина, 1986. 424 с.
7. Каган В.Е. Стереотипы мужественности, женственности и образ Я» у подростков. *Вопросы психологии*. 1989. № 3. С. 53–62.
8. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии: курс лекций. Москва : ЮНИТИ, 2002. 351 с.
9. Келли Г. Основы современной сексологии. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 237 с.
10. Кон И. Сексология : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва, 2004. 384 с.
11. Крукс Р., Баур К. Сексуальность. Санкт-Петербург : прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. 480 с.
12. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Основы сексологии. Москва : Мир, 1998. 692 с.
13. Пісоцький В.П. Психосексуальний розвиток індивіда : навч.-метод. посіб. для студ. пед. вузів. Ніжин, 2000. 36 с.
14. Понтон Л. Сексуальная жизнь подростков: Открытие тайного мира взрослеющих мальчиков и девочек. Москва : Изд-во Ин-та Психотерапии, 2001. 312 с.
15. Фрейд З. Психологія сексуальності. Харків : Фоліо, 2018. 151 с.
16. Фрейд З. Три нариси з теорії сексуальності. *Психологія і суспільство*. 2008. № 4. С. 45–91.

Petyak O.V. METAPHORICAL ASSOCIATIVE CARDS IN PSYCHOLOGICAL COUNSELING OF CLIENTS WITH SEXUAL REQUESTS

The article describes the specifics of psychological counseling for clients with sexual needs. In this context, psychological counseling in sexology is a professional form of communication with a client in search of a solution to his problem situation through specific relationships between people. This communication is necessary in order to come to a clearer understanding of yourself, and then discover and use your strengths, relying on internal resources. It gives a person the opportunity to find emotional support, relieve negative emotional stress and restore emotional balance with the help of a "confession" to a professional. With the help of a specially organized process of communication and interaction, a psychologist-sexologist helps a person who seeks help to find additional strength and abilities to solve problems of a sexual nature. Psychological counseling of sexual inquiries as a form of work of a psychologist can be individual, family, couples, group, as well as contact or remote (using technical means: "helpline", online correspondence, "hot line"). In some cases, the accompaniment of a sexologist, assistance to a person or a couple, personal guidance in intimate matters of sexual life is used. The duration of psychological counseling, therefore, is a relatively short-term process, while psychotherapy, psychoanalysis can last much longer (tens or even hundreds of client meetings with a counselor over a number of years).

The main objectives of the article are to study the concept of sexuality, its components and functions, as well as the specifics of psychological counseling on sexuality using metaphorical associative cards. The paper provides an overview of metaphorical associative cards on sexual themes, presents practical techniques for researching one's own sexuality and attractiveness for partners. The advantages of using metaphorical associative cards as a tool for working with delicate, intimate requests of clients: sex, sexuality, as well as issues of divorce, betrayal, and crisis in relationships are demonstrated.

Key words: client's request, metaphorical associative cards, sex, sexuality, sexual problems.